

Самко Алла Миколаївна

Самко Алла Николаевна

Samko Alla

кандидат педагогічних наук (PhD),

старший науковий співробітник

відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і
освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

м. Київ, Україна

alla-samko@ukr.net

АНДРАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

АНДРАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО- ЛИЧНОСТНОГО САМОРАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА В

ПОСЛЕДИПЛОМНОМ ОБРАЗОВАНИИ

ANDRAGOGICAL CONDITIONS OF PROFESSIONAL-PERSONAL SELF- DEVELOPMENT OF A TEACHER IN POSTGRADUATE EDUCATION

***Анотація.** У роботі зазначено, що основою професійного саморозвитку є особистісний саморозвиток, спрямований на становлення творчої індивідуальності педагога. Висвітлено андрагогічні умови: організаційно-педагогічні, навчально-методичні, психолого-андрагогічні, що забезпечують професійно-особистісний саморозвиток педагога у післядипломній освіті. Наголошено, що показником ефективності застосування андрагогічних умов виступає сформованість внутрішньої мотивації до професійно-особистісного саморозвитку. Підсумовано, що використання андрагогічних умов в рамках безперервної освіти сприяє підвищенню ефективності навчання дорослих за рахунок посилення внутрішньої мотивації педагога до професійно-особистісного саморозвитку.*

***Ключові слова:** андрагогічні умови, професійно-особистісний саморозвиток, післядипломна педагогічна освіта.*

***Аннотация.** В работе отмечено, что основой профессионального саморазвития является личностное саморазвитие, направленное на становление творческой индивидуальности педагога. Освещены андрагогические условия: организационно-педагогические, учебно-методические, психолого-андрагогические, которые обеспечивают профессионально-личностное саморазвитие педагога в последипломном образовании. Отмечено, что показателем эффективности применения андрагогических условий выступает сформированность внутренней мотивации к профессионально-личностному саморазвитию. Подытожено, что использование андрагогических условий в рамках непрерывного образования способствует повышению эффективности обучения взрослых за счет усиления внутренней мотивации педагога к профессионально-личностному саморазвитию.*

***Ключевые слова:** андрагогические условия, профессионально-личностное саморазвитие, последипломное педагогическое образование.*

***Abstract.** The paper notes that the basis of professional self-development is personal self-development aimed at the formation of creative individuality of the teacher. The andragogical conditions are covered: organizational-pedagogical, educational-methodical, psychological-andragogical, which provide professional and personal self-development of the teacher in postgraduate education. It is emphasized that the indicator of the effectiveness of the use of andragogical conditions is the formation of internal motivation for professional and personal self-development. It is concluded that the use of andragogical conditions in the framework of continuing education contributes to the effectiveness of adult learning by strengthening the internal motivation of the teacher to professional and personal self-development.*

Key words: andragogical conditions, professional and personal self-development, postgraduate pedagogical education.

Вступ. Модернізація системи освіти, як це визначено в Національній доктрині розвитку освіти, спрямовує педагога на безперервне професійне самовдосконалення. У прагненні педагога до саморозвитку виражена вища форма розвитку його особистості й професіоналізму. Ця проблема стає дедалі актуальнішою для нашого суспільства, в якому в умовах вільної конкуренції будуть працювати висококваліфіковані фахівці, спроможні оперативно приймати самостійні рішення, бути активними й творчими, гідно представляти інноваційно-інтелектуальний потенціал країни у світовому та європейському освітньому просторі [2]. Одним із важливих шляхів вирішення цієї проблеми виступає створення в системі післядипломної педагогічної освіти таких андрагогічних умов і засобів стимулювання професійно-саморозвитку педагогів, які б сприяли пробудженню потреби в самоактуалізації, самоствердженні та життєтворчості, бажанні творити свою особистість.

Метою дослідження є висвітлення андрагогічних умов, що забезпечують професійно-особистісний саморозвиток педагога у післядипломній педагогічній освіті.

Методи. У роботі було використано аналіз і синтез наукової та навчально-методичної літератури для порівняння, зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему.

Основні результати. Зауважимо, що жоден навчальний заклад у системі освіти не має таких потужних можливостей впливу на процес стимулювання професійно-особистісного саморозвитку педагогів, як система післядипломної педагогічної освіти, якій належить пріоритетна функція у спрямуванні фахівців на професійний саморозвиток «упродовж життя».

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що основою професійного саморозвитку є особистісний саморозвиток, який спрямований на становлення творчої індивідуальності педагога. Як зазначають дослідники [2], саморозвиток – це прагнення людини до виявлення, усвідомлення та вдосконалення своїх особистісних якостей. Цей процес розглядається як становлення й інтеграція в педагогічній діяльності особистісних, професійних якостей і здібностей, методологічних, методичних, дослідницьких знань і вмінь, але головне – це активне якісне перетворення педагогом свого внутрішнього світу, яке приводить, власне, до самоактуалізації та реалізації його творчого потенціалу.

Ми розуміємо саморозвиток як процес саморуку особистості до нового якісного стану, як здатність зберігати та вдосконалювати свою власну цілісність на основі самоорганізації. Професійно-особистісний саморозвиток ми визначаємо як інтегративний процес свідомого особистісного становлення, заснований на взаємодії внутрішньо значущих і активно-творчо сприйнятих зовнішніх факторів. Особистісними механізмами саморозвитку є самопізнання, саморефлексія, самовизначення, самопроекування, саморегуляція, самоосвіта, самореалізація, самоактуалізація, самопрезентація, що ведуть до подальшої соціалізації дорослого.

У післядипломній освіті навчання розглядається як відкрита динамічна система взаємодії дорослого-слухача та викладача-андрагога, який виконує фасилітативні функції. Освітнє середовище створене з урахуванням особистісно-орієнтованого, андрагогічного, діяльнісного, гуманітарно-аксіологічного, культурологічного, компетентнісного, контекстного підходів та андрагогічних принципів: пріоритету самостійного навчання; спільної діяльності; опори на досвід учня; індивідуалізації навчання; системності навчання; контекстності навчання; актуалізації результатів навчання; елективності навчання; розвитку освітніх потреб; усвідомленості навчання [1].

Система умов і засобів, що забезпечують якість професійно-особистісного саморозвитку педагога, представлена наступним комплексом андрагогічних умов. *Організаційно-педагогічні* умови включають в себе: індивідуальність навчання, гнучкість навчання, внутрішню відкритість, компактність і прискореність навчання, адаптивність. *Навчально-методичні* умови припускають забезпеченість дорослих учнів навчально-методичними матеріалами, що включають різні види лекцій, практичних завдань з використанням елементів дистанційного навчання, індивідуальних електронних тестових завдань, які враховують особливості дорослих учнів; можливість вибору форм презентації самостійно отриманих знань; авторизований підхід дорослого учня до процесу власного навчання. *Психолого-андрагогічні* умови передбачають створення ситуації, в якій у дорослого слухача при зіставленні поставлених цілей і передбачуваних результатів освітньої діяльності виникають внутрішні протиріччя як джерело розвитку, які сприятимуть особистісному та професійному зростанню [1]. Важливою умовою освітнього процесу дорослих виступає *андрагогічна компетентність* викладача системи підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки, що враховує багатоваріантність вимог до андрагога, який виступає в якості агента соціалізації дорослого учня.

Зауважимо, що показником ефективності застосування андрагогічних умов виступає сформованість внутрішньої мотивації до професійно-особистісного саморозвитку. Внутрішня мотивація сприяє перетворенню знань у потребу професійного розвитку, активізує гностичну діяльність, спонукає особистість до спрямованої навчально-професійної діяльності. Вважаємо, що мотивована пізнавальна діяльність дорослих-слухачів буде успішною, якщо вона буде будуватися на основі єдності мотивів, практико-орієнтованих пізнавальних потреб і інтересів, самоаналізу та самоконтролю.

Висновки. Отже, андрагогічні умови освітнього процесу дорослих в межах безперервної освіти являють собою систему, впровадження якої дасть підвищення ефективності навчання дорослих за рахунок посилення внутрішньої мотивації педагога до професійно-особистісного саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Скрябина Н.Ю. *Андрагогические условия профессионально-личностного саморазвития педагога*: автореф. дис. канд. пед. наук. Ростов-на Дону, 2007.
2. Сущенко Л.О. *Стимулювання професійного самовдосконалення вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти*: автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 2009.